

**MAINIOMPI
LAILILA**

**LAITILAN KYLÄKOULUN
KOULUKIUSAAMISEN VASTAINEN
TOIMINTAMALLI**

30.10.2023

Sisällys

1.	KOULUKIUSAAMISEN VASTAINEN TOIMINTAMALLI.....	1
1.1.	Koulukiusaaminen	1
1.1.1.	Lainsäätäjän näkökulma	1
1.1.2.	Määritelmä	2
1.1.3.	Kiusaamisen muodot	2
1.2.	KOULUKIUSAAMISTA EHKÄISEVÄ TOIMINTA.....	3
1.2.1.	Koko koulua koskeva toiminta.....	3
1.2.2.	Luokassa tapahtuva toiminta	4
1.3.	KOULUKIUSAAMISEEN PUUTTUMINEN.....	4
1.3.3.	Toimintamallien toteuttamiseen liittyviä tarkennuksia	5

1. KOULUKIUSAAMISEN VASTAINEN TOIMINTAMALLI

1.1. Koulukiusaaminen

1.1.1. Lainsäätäjän näkökulma

Koululain mukaan oppilaille ja opiskelijoilla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön (perusopetuslaki 29. pykälä). Lakia on täydennetty siten, että opetuksen järjestäjän tulee laatia suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä. Opetuksen järjestäjän on lisäksi toimeenpantava suunnitelma sekä valvottava sen noudattamista ja toteutumista.

”Lainsäädännön lähtökohtana on, että koulussa tapahtuvaan häiriökäyttäytymiseen ja turvallisuuteen liittyvät ongelmat voidaan ja tulee hoitaa pääasiassa koulun sisäisin kasvatuksellisin keinoin. Mikäli kasvatukselliset tai koulun kurinpidolliset keinot eivät riitä takaamaan turvallisuutta koulussa, merkitsee se nykyisellä lainsäädännöllä sitä, että järjestäjän on tukeuduttava entistä enemmän yhteiskunnan yleisiin turvanormeihin ja -järjestelmiin. Käytännön toiminta edellyttää entistä kiinteämpää yhteistoimintaa muiden viranomaisten kuten poliisin ja sosiaaliviranomaisten sekä koulun välillä.” (Opetusministeriö 2000.)

Koulujen kiusaamisen vastaisessa toiminnassa ollaan yhteistyössä kotien ja viranomaistahojen sekä muiden yhteistyökumppaneiden kanssa. On tärkeää, että vanhemmat tietävät, kuinka kiusaamistapauksissa toimitaan. Kaikessa yhteistyössä otetaan huomioon asianosaisten tietosuoja. Koulun rehtori vastaa siitä, että kiusaamistapaukset hoidetaan toimintamallin ja lain mukaisesti. Luokanopettaja vastaa käytännön toimenpiteistä.

1.1.2. Määritelmä

Koulukiusaamisella tarkoitetaan sitä, että joku oppilas joutuu toistuvasti ja tahallisesti saman tai muiden luokkien oppilaiden kiusaamisen kohteeksi. Kiusaajia voi olla yksi tai useampia. Kiusaaminen on jotain, jolla pyritään vahingoittamaan tai loukkaamaan toista. Kiusaamiselle on ominaista osapuolten epätasaväkisyys: kiusaaja on jollain lailla kiusattua vahvempi.

1.1.3. Kiusaamisen muodot

Hiljainen kiusaaminen – kiusaamisen tavallisin muoto

- huokailu, tuijottaminen, merkittävät katseet, katseen välttäminen, ilmeily, vaikeneminen, selän kääntäminen, koulukaverin kohtelu kuin hän olisi ilmaa
- peleistä ja leikeistä poisjättäminen
- voi olla myös sitä, että jätetään yksi kutsumatta synttäreille, virtuaaliyhteisön jäseneksi tai suljetaan viestiryhmistä

Sanallinen kiusaaminen

- pilkkaaminen, haukkuminen, lällätys, häpäiseminen, ilkkuva matkiminen tai toiselle naureskelu, pahan puhuminen, tekemisten jatkuva kommentoiminen, kikattelu, pilailu
- juoruilu, lappujen lähetteleminen, pulpetin töhriminen
- nimettömien tekstiviestien lähettely, puhelin- tai sähköpostihäirintä
- sosiaalisessa mediassa tapahtuva kiusaaminen

Fyysinen kiusaaminen

- toistuva ja tahallinen lyöminen, töniminen, tyrkkiminen, potkiminen, nipistely, raapiminen, maahan kaataminen, kamppaaminen, puskeminen, tukasta vetäminen, kuristaminen, esineillä heittäminen ja kaikki muu käsiksi käyminen
- pelottelu, uhkaaminen, kiristäminen, syrjiminen, pakottaminen, tahallinen väärin neuvominen, perättömien juttujen keksiminen
- toisen/toisten yllyttäminen yhtä vastaan, toisen puolustamisen estäminen, kaverin ”varaaminen”
- rahan kiristäminen, tavaroiden piilottelu, tavaroiden luvatta ottaminen ja särkeminen

Kiusaamisesta ei ole kysymys, kun kaksi tasaväkistä oppilasta riitelee tai tappelee keskenään.

1.2. KOULUKIUSAAMISTA EHKÄISEVÄ TOIMINTA

Tämän mallin tarkoituksena on antaa konkreettiset ohjeet kiusaamistapausten puuttumiseen. Tärkeää on selventää, millä keinoin koulukiusaamista voidaan ehkäistä. Koulun koko henkilökunnan pitää olla sitoutunut työskentelemään koulukiusaamisen ehkäisemiseksi. Jokaisen aikuisen tulee toimia samojen periaatteiden mukaisesti ja samansuuntaisesti.

Tärkeää on, että koulun henkilökunnan lisäksi myös oppilaat sekä heidän vanhempansa ovat tietoisia niistä menettelytavoista, joilla koulussa toimitaan koulukiusaamisen ehkäisemiseksi sekä miten kiusaamiseen puututaan. Vanhempainilloissa ja vanhempainvarsteissa on hyvä ottaa yhdeksi aiheeksi koulukiusaaminen.

1.2.1. Koko koulua koskeva toiminta

Koulun opettajilla ja oppilailla pitää olla turvallinen ja yksilöllisyyteen rohkaiseva työskentelyilmapiiri.

Turvallisuutta lisätään koulussa esim. seuraavilla asioilla:

- avoin tiedottaminen
- yhteydenpito kodin ja koulun välillä
- yhdessä oppilaiden kanssa laaditut järjestyssäännöt
- nykytilanteen ja toiminnan aktiivinen tarkkailu ja arviointi
- kummiluokkatoiminta
- riittävä välituntivalvonta
- erilaisuuden hyväksyminen, integraatio
- kiusaamistapausten ilmoittamista varten otetaan oppilaille käyttöön kyselykaavake, johon pääsee QR-koodin avulla. QR-koodi julkaistaan Wilmassa sähköisesti ja paperilla kaikissa kouluissa ja luokissa. Ilmoitus menee rehtorille
- oppilaat voivat lisäksi ilmoittaa kiusaamisesta sähköpostilla/Wilmassa joko ottamalla yhteyttä luokanopettajaan, koulunkäynninohjaajaan, rehtoriin, terveydenhoitajaan tai kuraattoriin
- oppilaat ja heidän vanhempansa veloitetaan kertomaan kiusaamisesta

- koulukiusaamiskysely ja luokkien ilmapiirikartoitus tehdään säännöllisesti (vähintään kerran lukukaudessa)

1.2.2. Luokassa tapahtuva toiminta

On tärkeää, että luokkatasolla pidetään yllä turvallista opiskeluympäristöä. Luokan yhteishenkeä voidaan kohottaa esim. seuraavilla asioilla:

- yhdessä sovitut säännöt luokan seinälle
- **tunnetaitoja vahvistamalla**
- luokkahenkeä vahvistava toiminta (ryhmäytymisharjoitukset, juhlat, retket, teemapäivät)
- roolileikit ja kirjallisuus
- kummioppilaat
- yhteistoiminnallinen oppiminen
- ryhmätyöskentelytaitojen opetteleminen
- oppilaan vahvuuksien tukeminen ja itseluottamuksen vahvistaminen
- Lions Quest- tunnit
- Muksuoppi (Ben Fuhrman)
- Askeleittain (www.askeleittain.fi)
- Friends (www.asemanlapset.fi)

1.3.KOULUKIUSAAMISEEN PUUTTUMINEN

Lähtökohta kiusaamisen vähentämiselle on kiusaamisongelman rehellinen tiedostaminen ja sen myöntäminen, että koulussa on kiusaamista.

Kiusaamiseen puuttumisen malli Laitilan kyläkoulussa

Kiusaamiseen puututaan heti.

1. Luokanopettaja keskustelee osapuolten kanssa ja auttaa oppilaita sopimaan asian. Mikäli asia on vakava tai jatkunut pitkään, asia otetaan kiusaamistyöryhmän käsittelyyn. Ryhmä kootaan erikseen koulutaloittain. Ryhmään kuuluu luokanopettaja, rehtori ja kuraattori. Tarvittaessa voidaan pyytää muita osallistujia mukaan.
  - Selvitetään kiusaamistapahtumat kuullen osapuolia yhdessä/erikseen tilanteen mukaan. Akuutin tilanteen hoitaa asian havainnut aikuinen. Pidempään jatkuneen kiusaamisen selvittelyn ottaa vastuulleen luokanvalvoja.
  - Nimetään kiusaamisen tapa.
  - Kerrotaan kiusaajalle, että kiusaamisen on loputtava välittömästi.
  - Kiusaajaa ohjataan pyytämään anteeksi toimintaansa. Rangaistukset annetaan järjestyssääntöihin kirjatun ohjeistuksen mukaisesti.
  - Kiusaaja sitoutuu siihen, ettei kiusaaminen toistu.
  - Sovitaan toimintatavat, joilla tuetaan sitä, ettei kiusaaminen jatkuisi.
  - Sovitaan tarvittaessa seurannan järjestämisestä muutaman päivän tai muutaman viikon päähän.
  - Kiusaamisen selvittely merkitään Wilmaan kasvatuskeskustelu-välilehdelle viimeistään siinä tapauksessa, että tilanne vaatii seurantaa. Lievemmissäkin tapauksissa kasvatuskeskustelu-välilehdelle voidaan tehdä kirjaus. Paperilomakkeita kiusaamispalavereista ei enää täytetä vaan siirrytään Wilman lomakkeen käyttöön.
  - Rehtori, rinnakkaisluokkien opettajat tai laaja-alainen erityisopettaja pidetään tarvittaessa tietoisina kiusaamistapauksista. He osallistuvat tarpeen mukaan tapausten selvittelyihin.
  - Opettaja tai rehtori ilmoittaa asiasta kotiin.

1.3.3. Toimintamallien toteuttamiseen liittyviä tarkennuksia

Kiusaamisen tultua ilmi luokanopettaja, rehtori tai kiusaamisesta kuullut aikuinen ryhtyy toimenpiteisiin. Ensisijainen toimija on luokanopettaja. Hän huolehtii siitä, että kiusaamisen osapuolten haastattelut tehdään mahdollisimman pian kiusaamisen tultua ilmi. Osapuolia kuullaan.

Seuranta järjestetään suunnitelmallisesti esimerkiksi siten, että kiusaamisen kohteeksi joutunutta jututetaan seuraavan kerran joko muutaman päivän tai viikon päästä ensimmäisestä keskustelusta. Jos kaikki on sujunut sovitun mukaisesti, asianosaiset kokoontuvat 1-2 viikon kuluttua ensimmäisestä keskustelusta. On tärkeää, että asiaa seurataan jatkossakin 1-2 viikon välein.

Jos opettajan, rehtorin tai kiusaamistyöryhmän kanssa käydyt keskustelut ja selvittelyt eivät tuota toivottua tulosta tai kiusaamistilanne oli merkittävä, opettaja ottaa yhteyttä kiusaajan ja kiusatun koteihin ja sopii yhteisestä keskustelusta huoltajan/huoltajien kanssa. Koululta on keskusteluissa mukana aina vähintään kaksi henkilökuntaan kuuluvaa, joista toinen on mahdollisuuksien mukaan kuraattori.

Jos huoltajien ja oppilaiden kanssa käydyt keskustelut eivät tuota toivottua tulosta, vaan kiusaaminen jatkuu edelleen, luokanopettaja kutsuu koolle moniammatillisen yksilökohtaisen opiskeluhuoltoryhmän. Jos kiusaamista ei saada koulun toimin loppumaan, otetaan yhteyttä poliisiin.

Opettajan on kirjattava ylös kaikki kiusaamistapausten selvittelyt ja käymänsä keskustelut.

Koulun rehtori on pidettävä tietoisena kiusaamistapauksista ja niiden selvittelyistä.

Joissakin tapauksissa on hyvä käsitellä koulukiusaamistapausta yhteisesti koko luokan kanssa. Yritetään saada oppilaat eläytymään kiusatun osaan ja näin vaikuttaa heidän käyttäytymiseensä. Koko luokan kanssa keskustelu soveltuu vain joihinkin tapauksiin.

Koko koulun henkilökunnan on hyvä olla joissakin tapauksissa tietoinen kiusaamistapauksista ja niiden selvittelyistä. Joskus kiusaaja ja kiusattu on hyvä ottaa välituntisin aktiiviseen tarkkailuun. Luokanopettaja voi esittää toivomuksensa välituntitarkkailusta.

Lukuvuosittain käsitellään koulukiusaamistapauksia opettajainkokouksissa tai muissa tarkoituksenmukaisissa ryhmissä. Samalla henkilökunta voi vaihtaa kokemuksiaan hyvin toimivista käytännöistä kiusaamisen ennaltaehkäisyssä ja kiusaamiseen puuttumisessa.